Published monthly by Slovenian National Federation of Canada.
President Vladimir Mauko
For the Editorial Board, Rudolf Čuješ, Dr. Rer. Pol.
Address: 61 McFarland Ave. Toronto 10, Ontario, Canada.
Ortoprint, New Toronto
Subscription rates: $3.- per year.

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

SLOVEN'C, TVOJA ZEMLJA JE ZDRAVA
IN PRIDNIM NJE LEGA NAJPRAVA:
POLJE, VINOGRAD,
GORA, MORJE,
RUDA, KUPČIJA
TEBE REDE.

VALENTIN VODNIK

Letnik — Volume IV | Toronto, 20. June, 1954 | Številka 6 - Number 6

V OČE V SODOBNI DRUŽBI

Na praškem procesu proti Slanskemu in tovarišem so prebali tudi pismo sina enega glavnih obtožencev, ki je vsebovalo naslednji stavek:" Za svojega očeta zahtevam najtežjo kazen, smrt. Šele sedaj uvidim, da je bila ta kreatura, ki je niti ni mogoče imenovati človek . . . . moj največji sovražnik." Ta in podobni primeri iz dobe totalitarnih režimov 20. stoletja pa niso padli iz oblakov, marveč so samo zaključek dolgega razkrojevalnega procesa, ki se je v družbi pojavil z razbitjem razčlenjene, pa vendar enotne srednjeveške družbe.

Pod samo na sebi lepimi gesli svobode, enakosti in bratstva je človestvo nastopilo pot, ki ni dotedanjih napak in zlorab odpravila, marveč stanje še poslabšala, kolikor bolj dosledno in absolutno je te ideje skušalo uresničiti. Prav je naglašati, da smo vsi ljudje enaki, kot osebe enako vredni, napačno pa je načelo enakosti prenesti na vsa področja, ker so razlike drugotnega pomena, ki pa imajo tudi svojo vrednost ter smisel, utemeljene v človekovi naravi. Tudi svoboda je velika dobrina, toda pustiti svobodo zločincem bi pomenilo konec mirnega družbenega življenja. Tako je tudi drobljenje družbe na atome - poedince prineslo sicer neko enakost - enakost sodobnih sužjev v totalitarni družbi, ne pa izboljšanje življenjskih pogojev človeštva. V manj ostrih, pa kljub temu dovolj zaznatnih oblikah občutimo posledice tega pretvarjanja človeštva iz družbe v maso tudi v kolikor toliko še demokratičnih deželah. Človek je samo številka ne samo v tovarni, marveč tudi v državnem življenju. Državniki ne marajo ničesar podvzeti proti rastoči brezposelnosti, ker še število brezposelnih ni doseglo določenega odstotka. Za tiste, ki so prizadeti, taka tolažba ne pomeni mnogo. Ker so mnogi v dobi polne zaposlitve razpolagali z večjimi vsotami denarja, so si naložili večje finančne obveznosti, kar jih utegne stati zaradi izostanka dohodkov izgubo doma in podobno. Toda javna uprava ima danes uho samo še za masovne pojave. Za zunanjo podobo demokracije se skrivajo le v preveliki meri korupcija, zakulisna igra denarnih mogotcev, zavestno zavajanje javnega mnenja in podobno.

Ta razvoj je bil mogoč zato, ker so za napredne se izdajajoče sile liberalizma in socializma spodkopavale družino kot samostojno družbeno enoto ter vpliv očeta kot njenega predstavnika v javnosti. Ko pa jim je uspelo uničiti očetovo avtoriteto, ni bilo več sil, ki bi se mogle postaviti po robu sodobnemu totalitarizmu fašizma in komunizma, pa tudi družbenemu mehanizmu še kolikortoliko demokratskih držav. Ta dosega že toliko mero, da je graški vseučiliški profesor dr. Anton Tautscher napisal posebno razpravo o moči organizacij in nemoči organiziranih. V leposlovju so bili nekaj časa moderni romani, ki so obravnavali nasprotje med očeti in sinovi. Nadomestilo jih je smešenje očeta v smešnicah, koncem koncev pa o njem sploh ne govore, ker predstavlja tako neznatno količino, da jo je mogoče brez škode izpustiti.

V današnji družbi, ki predstavlja izredno visoko mero organiziranosti ter vposeganja družbe v vsakdanje človekovo življenje, bo možno ohraniti pravo svobodo le, če se bo vzporedno duhovnemu dvigu človeštva tudi družba odpovedala maliku kolektivu in nivelizirani masi ter začela graditi **nov družbeni red, ki poznal med poedincem in družbo življenja polne vmesne.. edinice. Temeljno občestvo pa mora postati zopet družina in v njej oče kot njen oblikovalec ter predstavnik.**

Novo vrednotenje očeta seveda ne sme jemati vzora v rimskem pojmu očetovstva, ki je mogel po svoji samovolji novorojenca ali sprejeti ali zavreči, marveč se moramo učiti od sv. Jožega, ki je bil „pravičen". V ljudski pobožnosti je sv. Jožef sicer potisnjen nekoliko v ozadje - kar je pa posledica iste protiočetovske usmerjenosti - toda Cerkev ve za njegove odlike. Zato ga je postavila zaščitnika vesoljne Cerkev. Tudi državnik prejšnjih stoletij so imeli več razumevanja za tesno povezanost med očetovstvom ter družb, zato so mu izročali v zaščito države in dežele.

Pravo očetovstvo vključuje spoznanje pravega reda v duhovem in družbenem življenju, v takem vodstvu vsakokratnega stanja, da se približuje naravnemu redu, v zavestnem prevzemanju osebne odgovornosti za svoje življenje in življenje njemu zaupanih, v pravičnem razsojanju in delitvi pohvale ter graje, kakor kdo zasluži. Njegovo snovanje bodočnosti in njegovo usmerjanje nikdar ne upošteva samo sebe, marveč vedno tudi resnične potrebe žene in otrok. Zaradi njegove ljubezni do reda se more kedaj pa kedaj njegova ljubezen zdeti trda, toda prav v tem je njena odlika: da se ne vdaja muhavim in kratkovidnim željam in ne klone pred modo, marveč da z gotovo in mirno roko vodi svoje tje, kjer je njihovo mesto in v izpolnitivi življenske naloge tudi notranje zadovoljstvo in sreča. Pravi oče skrbi za duhovno in telesno blagostanje svojih, se zanje žrtvuje, jih brani pred nevarnostmi in navaja k polni rasti. Tako očetovstvo vzbuja zaupanje in prostovoljno podreditev ter duhovno ozračje, v katerem je vsako delo lažje in vsaka žrtev znosna.

Ko bo zopet prevladalo tako pojmovanje očetovstva, bo več miru v družinah, več svobode v družbi, manj potreb po kaznilnicah in norišnicah.

Kot pri večini sodobnih težav in problemov, nam tudi tukaj **ni treba čakati na čudežnega rešitelja, marveč moremo začeti izboljševati razmere sami in takoj.** V iste cilje usmerjeno delo poedincev lahko preusmeri celotno življenje, ker bo prej ali slej pritegnilo tudi tiste, ki po navadi stoje ob strani in se obračajo, kakor veter piha. Možje naj se otresejo občutka manjvrednosti, ki ga danes nosijo v svojih kosteh. S prizadevanjem izoblikovati iz sebe dobrega očeta, ki ima svoj končni vzor v Bogu-Očetu, bodo priborili očetovstvu v družini in v družbi zopet pravilno mesto. Žene naj se otreseje zablode emancipacije, ki je iz enega ženskega vprašanja napravila na stotine ženskih vprašanj in nobenega rešila, in naj se povrnejo k nalogam, ki jih v družini in družbi nihče drug dobro opraviti ne more. Družba bo potem v svojem dejanskem življenju, pa tudi v pisanih temeljnih postavah odkazala očetu njegovo mesto in ga rešila izgube v masi.

dreš

SVETA BRATA CIRIL IN METOD

„Vsemogočni večni Bog, ki si slovanske narode po svojih svetih oznanjevalcih in škofih Cirilu in Metodu privedel k spoznanju svojega imena, daj nam, ki se veselimo njunega praznika, da pridemo v njuno družbo."

CERKVENA MOLITEV

Že nad pet stoletij je bilo minilo, odkar je bil Kristus dal naročilo: Pojdite in učite vse narode ... Slovanski narodi še niso prejeli apostolov. Kot nekoč Modri z Jutrovega, so zato slovanski narodi iz skrivnostnih pokrajin vzhoda sami pohiteli proti zapadu Rešeniku, Luči, krščanstvu naproti.

Ko so se ustalili slovanski rodovi v novi domovini, so še častili stare svoje bogove, ki so jih bili prejeli od očetov. Tu pa jim je sedaj prišel Kristus nasproti: Od že pokristjanjenih sosednjih narodov so med Slovane prihajali apostoli, od zahoda bavarski (nemški), oglejski, irski, od juga grški in bizantinski. Prav v furlanske in benške ravnine in na predgorja Alp je stopil Slovan, češ: To bo odslej moja domovina. Bil je to Slovenec, naš prednik Okoli l. 600 po Kr. je bila naša naselitev končana, nova domovina izbrana.

Žal so od naših novih sosedov z zahoda za gorečimi pravimi apostoli, ki so nam prinesli sladko breme Kristusovega kraljevanja, prihajali večkrat svetni oblastniki, ki so Slovanom hoteli nadeti težki jarem politične odvisnosti. Prav zato se je sredi 9. stoletja slovanski moravski knez Rastislav obrnil na bizantinskega cesarja v Carigrad s prošnjo, naj mu pošlje misijonarjev, veščih slovanskega jezika. Cesar mu je poslal Solunčana, svetniška in učena misijonarja Cirila in Metoda.

Kot imajo drugi narodi svoje apostole - tako sta sv. brata Ciril in Metod slovanska apostola.

Doma sta bila iz vplivne vojaške družine višjega bizantinskega poveljnika v Solunu in sta poleg grščine govorila slovanski. Sla sta na Moravsko in postala Slovanom misijonarja in apostola, s kakršnimi se drugi narodi ne moreje hvaliti.

Slovani do takrat še niso pisali svojega jezika, niso še imeli knjig; to sta jim dala sv. brata in tako položila temelje slovanskemu slovstvu. Po vzorcu grške in drugih orientalnih pisav sta sestavila za slovanski jezik pisavo „glagolico", ki jo znanost kot mojstrovino občuduje, ker presega po natančnosti označevanje glasov na splošno vse danes rabljene pisave. Prevedla sta na slovanski jezik sv. pismo in bogoslužne knjige, tako da so prve pisane slovanske knjige bile svete knjige - čisto drugače, ko pri drugih narodih- in tako temelji slovanskega slovstva nekako posvečeni. Ta prvi pisani slovanski jezik zato imenujemo cerkvenoslovanski, ker se je uporabljal v cerkvi. V domačem jeziku, ki ga je ljudstvo razumelo, sta torej govorila Moravanom o Bogu, o Kristusu, o papežu, rimskem „katoliku". Iz srede ljudstva sta nabrala učencev in mu vzgojila domačih duhovnikov. V Rim sta jih peljala, kjer so bili posvečeni, in jim je papež dal in potrdil izjemno pravico, da opravljajo bogoslužje v domačem, slovanskem jeziku.

Ker je Ciril nenadoma (1.869.) od vseh ljudi čaščen v Rimu umrl, je papež kmalu nato imenoval Metoda za panonsko-moravskega nadškofa s posebnimi pravicami apostolskega legata za širjenje krščanstva in organizacije Cerkve med Slovani.

Vse to ni šlo v račun nemški politiki, zato so obmenji nemški škofje z vso silo nastopili proti Metodu. Odločno je pred papežem branil svoje delo in žel pohvalo. Končno so ga spravili celo v ječo, kjer so ga imeli dve leti. Šele oster ukor in stroge kazni s strani papeža so mu priborile svobodo. Vse ogromno delo in politične težave s strani Nemcev so mu zrahljale zdravje, da je končno (1.885.) objokovan od ljudstva in učencev umrl in bil pokopan najbrž na Velehradu. Nemški škofje so njegovo delo pri novem papežu očrnili, da je ta prepovedal slovansko bogoslužje, Metodovi učenci pa so bili pregnani z Moravske, ter so večinoma kasneje uspešno delovali v Bolgariji.

Zgodovina in Cerkev sta že spregovorila jasno besedo o slovanskih apostolih: njima besedo odobravanja in občudovanja, besedo obsodbe nasprotnikom. Po zamisli sv. bratov bi bili Slovani v srednji Evropi vez med zahodom in vzhodom v kulturnem in verskem pogledu. Toda nemška sebična politika je vse to z intrigami preprečevala in dokaj uspela. Naša sveta apostola se v zgodovini dvigata kot velikana in ju kulturna in verska zgodovina stavi ob stran največjih osebnosti. Njuno delo, na Moravskem in v Panoniji sicer uničeno, je veliko primoglo pri pokristjanjenju vzhodne Evrope. Priče njunega dela so še danes po tisoč letih dovolj žive: bogato cerkveno - slovansko slovstvo - hrvaško, bolgarsko, rusko, češko jezik, ki ga še ponekod uporablja vzhodni bizantinski obred in ga katoliška Cerkev kot častitljivo pričo dela sv. bratov tudi v Zahodnem rimskem obredu, n.pr. v nekaterih dalmatinskih škofijah. Odtod je tudi ta izjemna prednost, da nam je Cerkev kot Slovanom dala obrednik v domačem jeziku, česar veliki narodi nimajo, da se v naši domovini zakramenti dele in obredi vrše v slovenskem jeziku. Papež Leon XII. je na koncu preteklega stoletja češčenje sv. bratov raztegnil na vso Cerkev in njun praznik 7. julija nam je po volji Cerkve simbol verskega edinstva med vzhodom in zahodom.

Sv. Ciril in Metod sta po svojem življenju in delu res simbol cerkvene edinosti. Otroško vdana Cerkvi in papežu nista poznala nobenih kulturnih, narodnih in političnih meja. Od Krima in Urala pa do Rima, od Bizanca do Moravske, pa še više v severne slovanske pokrajine je segal vpliv njunega dela. Duh Kristusove ljubezni, medsebojnega poznanja in priznanja naj bi vse povezal.

To je bilo poslanstvo sv, bratov, ki je še danes poslanstvo Cerkve. Veliki cilji, ki so njiju pri delu vodili, so Ciril-Metodijska ideja, ki je ideja Cerkve, ideal zedinjenja krščanskega vzhoda in zahoda, da bo ena Cerkev in en Pastir.

Na predvečer praznika sv. Cirila in Metoda smo v zadnji dobi v naši domovini kurili svetle kresove. Ta plamen je bil simbol, ki nam mnogo pomeni.

Tolike so vezi, ki vežejo krščanski vzhod in nas: isti Bog, Kristus, zakramenti, verski nauk, ista globoka pobožnost do Matere božje-Bogorodice, toliko skupnih svetnikov iz častitljive dobe naše edinosti, pa naša skupna slovanska apostola . . . Veliki dan bo v zgodovini krščanstva in sveta, ko nas združi še vez istega skupnega poglavarja, vidnega Kristusovega namestnika.

V.

This is Slovenia

Slovenian ethnical territory

"Yours is a sturdy race of highlanders, a race which withstood for four centuries the onslaught of the Turks, who outnumbered your forfathers 150 times, the race, who protected the West of Europe and its culture for four hundred years, rifle in hand, and under unspeakable sufferings. Yours is the Nation who has the eldest written records in any Slavonic Language, it is the Nation, who gave Canada the first Prince of the Church, who studied profoundly her Indian idioms - Bishop Baraga - and who set the example for the intellectual New Canadian.

„Yours is the Nation of Baron Vega, the first editor of the logarithmic tables, yours a Nation of not more than two million souls, who, notwithstanding its eternal wars to maintain her faith, her freedom and her very existence, posseses an University since AD 1596 and an own Academy of Sciences since 1693."

(From the address of Professor Jos. Dom. M. Mantuani at the occasion of the celebration of the Citizenship Day on May 23, 1954 in Toronto).

RELIGIOUS SUPPRESSION IN SLOVENIA

„The fervor with which the crowds of faithful participated in the pascal solemnities, has resulted in intensified anti-religious persecution. At a recent meeting of the communist Slovene party, Miha Marinko, urged quick action „to eliminate God, Christ and the Virgin Mary from the minds of the Slovene population" „. . . writes George Huber in a front page article in the daily „Le Courier de Geneve". Miha Marinko advocated two methods: 1) acts of violence against bishops and priests, 2) defamation of the Church by anti-religious films.

V SLOVENSKI VIDEC IN DRŽAVNIK

Od Ljubljane do Niksica

Prišla je druga svetovna vojna. Mož, ki je najbolj doživel, občutil in do dna premislil slovensko narodno nesrečo ob prvi svetovni vojni, je sedaj znova na rahlo in mirno odstopil iz svoje dvajsetletne skromnosti, da zopet da svoj daljnovidni nasvet za rešitev svojega naroda. Dva konkretna nasveta je dal poklicanim vsaj leto pred dejanskim začetkom druge svetovne katastrofe: Pripraviti je treba sedaj, ko je še čas, gradivo za našo narodno afirmacijo v zavezniškem svetu in za drugo mirovno konferenco. In poslati je treba, predno bo domača hiša gorela, v svobodni svet glasilo slovenskega naroda. Konkretno formulirani in pravilno naslovljeni nasveti so ostali neupoštevani.

Prišel je marčni pakt. Ne glava ne srce prof. Ehrlicha nista mogla biti za zasnovo, v kateri ni moglo njegovo temeljito poznavanje evropskih in slovenskih silnic najti nobenega pozitivnega smisla. Ker tedaj kot človek ni mogel kakor koli vplivati na razvoj konkretne politike, je napolnil ljubljansko stolnico z dijaško mladino k molitvi za domovino in k enemu tistih nagovorov, ki so bili po svoji preprečevalnosti tako silni, da bi lahko gore predstavljali, če bi bilo to v skladu z božjimi načrti.

Potem je padel predokupacijski mrak nad Slovenijo. V naglici sta odšla iz Llubljane in še v poslednjem trenutku srečno prekoračila grško mejo dva moža, da bi v svetu zastopala slovensko reč, ko bo Slovenija delila usodo Poljske in Češke! Prof. Ehrlich je ostal v Ljubljani. Šele ko je pisec teh vrst opozoril v Beogradu ministra dr. Kulovca, da bi bilo prezrtje najboljšega poznavalca slovenskega vprašanja v tem usodnem trenutku neodpustljiva zgodovinska napaka, so v petek pred cvetno nedeljo zvečer telefonično poklicali prof. Ehrlicha v Beograd.

DR. EHRLICH GOVORI NA DOLINARJEVEM POGREBU

Na cvetno nedeljo, ko so Nemci že korakali v Jugoslavijo in bombardirali Beograd, je zapustil prof. Ehrlich Ljubljano s tremi kovčegi dragocenega dokumentaričnega gradiva, instinktivno krenil proti Bosni in na Veliki petek prigazil do Sarajeva ter tako po srečnem naključju naletel na jugoslovensko vlado, h kateri je bil poklican, ki se je pomikala proti Črni gori in naprej v neznano emigracijo. V torek po beli nedelji je dospela karavana do Nikšiča v Črni gori. Tam sta javila slovenska ministra (g. Snoj je na Veliko sredo v Užicah nadomestil v vladi v Beogradu ubitega ministra Kulovca) prof. Ehrlichu, da je vlada odločila, da moreta z letali odleteti le ministra sama. In tako je tudi bilo, čeprav so z istimi letali odleteli poleg ministrov tudi neslovenski neministri in neministrovke. Prof. Ehrlich, ki je gazil sedem dni, sledeč pozivu vlade, da je prišel do te vlade, je ostal kljub temu brezprimernemu incidentu (ki mu kot priča dogodka ne vem dati imena, ki bi izrazil vso brezobriznost in

(Nadaljevanje na druge strani)

Slovenski videc in drzavnik

(Nadaljevanje s prve strani.)

nesrečo, ki sta bili v njem zapopadeni) miren, podal obema ministroma roko v slovo, jima voščil srečo in pogum, nato pa, ko se je letalo začelo pomikati, potegnil iz žepa steklenico blagoslovljene vode in jo z blagoslavljajočo roko duhovnika razkropil za dvigajočimi se letali.

Iz Niksica nazaj v Ljubljano

Iz Nikišiča se je prof. Ehrlich koncem aprila preko Boke Kotorske, Dalmacije in Dolenjske pretolkel nazaj do Ljubljane - ker je v Splitu dognal, da v Ljubljani ni Nemcev - prav ko je Ljubljana zvedela, da dobi „avtonomno ljubljansko pokrajino."

Slovenija je sedaj prepuščena sama sebi, brezpravju okupacije in svojemu trpljenju. Nikjer ni nobene konkrete jugoslovanske oblasti, ne njenih direktiv, ne organizacije. Česar narod v tem trenutku predvsem potrebuje, je podtalna slovenska vlada za modro vodstvo vsega zapuščenega in preganjanega naroda s programom zedinjene Slovenije v svobodni slovenski državi po zavezniški zmagi. Pristavil je še, da je pri rokah zrela mladina, ki samo čaka navodil, da gre na to odrešilno delo.

Kakor dvarak poprej po izbruhu druge svetovne vojne je bil njegov daljnovidni nasvet tudi tokrat zavrnjen že nekajkrat je ponovil svoj nasvet, še podrobneje ga je predložil in konkretiziral, a z enakim neuspehom kot prvič.

Čas pa je bežal, narodni organizem se je v naraščajočem trpljenju in brezglavju čustveno in miselno razkrajal. Tedaj je prof. Ehrlich nekega popoldne v septembru 1941. stopil v sobo pisca teh vrst ter mu brez koncepta, prosto iz ust narekoval v stroj naslednje točkovane misli, v katere je strnil ves svoj občutek, poznanje in vizijo o slovenskem problemu v luči dveh svetovnih vojn in pod vtisom slovenskih strahot pomladi in poleti 1941:

Slovenski problem

I.

„Danes prebivajo Slovenci na ozemlju, čigar severna meja je približno označena s črto: Pontabelj-Beljak-Šentvid-Djekše-Labud-Lačane-Ernovž Št. Gothard. Na zahodu: Pontabelj - Videm - Ogej. Na vzhodu: Raba-Varaždin-Sotla-Kolpa-Reka-Istra-Trst. To je le dobra tretjina prvotnega slovenskega zgodovinskega ozemlja.

„V zadnjih stoletjih je bilo slovensko ozemlje po večini pod Avstro-Ogrsko, majhen del Slovencev je bil pod Italijo.

„Po razpadu Avstro-Ogrske se je to ozemlje razkosalo tako, da sta dve tretjini prišli v Jugoslavijo, Goriško-Primorska pod Italijo, Koroška pod Nemško Avstrijo, del Prekmurja pa je ostal pod Madžarsko.

„Razpad Avstro-Ogrsko je bil posledica enostranske nemške šovinistične hegemonije nad slovanskimi narodi. Ozkorsrčna, germansko usmerjena politika Dunaja je kot dinamit razgnala slovanske narode. Federalizacija v smislu narodno avtonomnih zveznih držav bi bila morda Avstrijo še rešila.

„Ob razpadu Avstro-Ogrske je bila za Slovence edina rešitev priključitev k Jugoslaviji. In značilno je, da je prav od severne slovenske meje prišel veliki voditelj Slovencev, dr. Anton Korošec, ki je na svetovnem odru dunajskega parlamenta prebral južnoslovansko deklaracijo. V Slovencih je bila ideja južnoslovanske rešitve najbolj živa in najbolj živo občutena. Isti voditelj je tudi vso dobo med prvo in drugo svetovno vojno južnoslovansko idejo v plemeniti obliki avtonomnega narodnega razvoja Srbov, Hrvatov in Slovencev državno-politično najbolj iskreno in modro zastopal.

„Ako se je v pretekli Jugoslaviji velika zgodovinska napaka Avstro-Ogrske ponovila v obliki velesrbske hegemonije in se je vsled tega prepad, med Srbi in Hrvati posebno, poglobil do smrtnega sovraštva, je to bila v najmanjši meri krivda voditelja Slovencev in Slovencev sploh. Slovenci sami kljub najbolj trezni in umirjeni politiki niso mogli v Jugoslaviji uresničiti svoj skromen ideal: slovensko avtonomijo, ki bi bila državnopravno priznana in zajamčena.

„Nova svetovna vojna je tekom desetih dni prevrgla jugoslovansko državo in slovenski narod se je znašel ze v prvih dneh te vojne popolnoma izoliran in zapuščen od središča države, posebno še, ko so Hrvatje namesto jugoslovanske zastave dvignili prapor hrvaške države.

„Posledica tega razsula je za Slovence trenutno popolna katastrofa. Polovico vsega slovenskega ozemlja so Nemci z brutalno silo ne samo zasedli, ampak tudi anektirali in ga proglasili za čista germanska tla. Vsaka sled slovenske kulture v šoli, časopisju, upravi in celo v cerkvi je popolnoma zabrisana. Slovenska duhovščina in svetna inteligenca je pregnana in germanska sila brutalno izvaja germanizacijo po receptu starih barbarskih Asircev. S silo preko noči preseljujejo vas za vasjo, dolino za dolino, v živinskih vagonih na tisoče in tisoče Slovencev in jih razmetavajo v Srbijo, Bosno, na sever v Šlezijo, Brandenburg in najrazličnejše nemške pokrajine. Kakor prah in smeti meče nemški Nero slovenske množice in jim pri tem oropa vse: hiše, vse premoženje, trga otroke od staršev, žene od mož, itd.

„Ta doživetja so nam prikazala v popolnoma jasni luči resnične in dejanske namere Germanov: Slovenski narod mora med Nemci, Hrvati in Jadransko obalo pri Trstu popolnoma izginiti.

„Manjše zlo je usoda v tako zvani „ljubljanski pokrajini", ki obsega samo petino slovenskga ozemlja in ki so jo proti mednarodnemu pravu anektirali Italjani. Ta aneksija pa je bila za dani trenutek rešitev slovenskega jedra v „ljubljanski pokrajini", ker je italijanska vlada z avtonomnim statutom pustila Slovencem slovensko kulturno življenje (gojitev jezika, šole, gledališče, tisk, itd.). Vsa oblast v „ljubljanski pokrajini" pa je v rokah italijanskih komisarjev. Italijanska oblast se zaradi brezpomembnih akcij komunistične „osvobodilne fronte" znaša nad celokupnim prebivalstvom. Postopna italijanizacija in fašizacija (uvedba GIL-a, fašistični pozdrav po uradih in šolah, opuščanje slovenščine v uradnem poslovanju, itd.) kaže na to, da se italijanske oblasti ne drže avtonomnega statuta za „ljubljansko pokrajino". Kljub vsemu je vendar italijanska okupacija neprimerno znosnejša od nemške, ki hoče z vsemi sredstvi izbrisati sleherno sled slovenstva.

„V čast Italije pa je treba omeniti, da je odprla v „ljubljanski pokrajini" tako rekoč azil za 30.000 beguncev, ki so pribežali iz nemške okupacije.

II

„Na slovensko bodočnost je treba gledati v luči dosedanje zgodovine slovenskega naroda. Mirovna konferenca v Parizu je skušala rešiti problem srednje in južnovzhodne Evrope z ustanovitvijo nacionalnih držav. Načelo je bilo v jedru dobro. Manjkala pa je glavna osnova za tako rešitev: medsebojno obvezna povezanost teh držav v svrho samoobrambe. Manjkala je nadnarodna višja sila, ki bi te države družila v skupnost proti dvema absolutističnima velesilama: proti prusovskemu nemškemu rajhu in boljševiški Rusiji, in ki bi v teh državah preprečevala usodna notranja trenja.

„Zato so se v teh nacionalnih državah poleg zunanje nevarnosti pojavljale tudi rušilne tendence na znotraj: divljala je borba med Poljaki in Ukrajinci, med Čehi in Poljaki, med Čehi in Slovaki, Srbi in Hrvati, Bolgari in Srbi, med Romuni in Madžari. Vse te države so ponovile napako stare Avstro-Ogrske: Poljaki, Čehi, Srbi, Madžari, Romuni so tlačili druge narode v svojih lastnih državah.

„Svetovno zgodovinska napaka mirovne konference v Parizu je bila ustanovitev male Nemške Avstrije, ker je omogočila prusovski Nemčiji vsidrati se s svojo propagando na Dunaju, ki je bil v gospodarskem, prometnem in zgodovinskem oziru središče Podonavja. Nacionalne države pa tudi niso umele svoje naloge, da bi pritegnile Avstrijo z Dunajem v svoje interesno območje in bi tako ustvarile obrambni blok proti Nemčiji.

„Slovenci, ki bivamo na severni črti bivše Jugoslavije ob germanski meji, čutimo, gledamo usodni razvoj naših severnih sosedov Nemcev in vemo iz zgodovinskega instinkta, sedaj pa iz neposredne izkušnje zadnjih dni, da ima severni nemški rajh v Podonavju, dokler kot tak obstoja, ključ do naše usode v svojih rokah. Vemo in čutimo, da je treba Slovenijo zavarovati s severa od juga nam nevarnost ne preti.

„Zato se naša življenjska teza glasi: Med Slovenci in severnimi Slovani ni prostora za nemško državo. Med Slovenci in severnimi Slovani mora biti živa, državnopravna vez.

„Ta zveza južnih Slovanov s severnimi pa ni potrebna samo za varnost slovenskega naroda, ampak ima evropski in s tem svetovni pomen. Dve svetovni vojni sta celemu svetu, ne samo evropskim narodom, na krvav način dokazali, da je sredi Evrope barbarski prusovsko-germanski imperialistični nestvor, ki se je odvrnil od mednarodne univerzalistične federativne koncepcije srednjeevropske večnarodnega občestva in si je postavil za nalogo: pregnati zahodne Slovane iz njihove grude, ali jih poklati, ali jih vsaj zasužnjiti kot helote. Proti temu barbarizmu, ki se mu je vdinjala osemdesetmilijonska nemška masa, je treba postaviti trdno in močno bariero, ki bi segala od severnega in vzhodnega morja do Jadrana in Egeja in ki bi družila Poljake, Ukrajince, Čehe, Slovake, Madžare, Slovence, Hrvate, Srbe, morda še Romune, Bolgare in Grke v veliko mednarodno državno sožitje oz. v veliko unijo kulturno samostojnih narodov in držav.

„Ta velika srednjeevropska unija, ki bi bila organizirana podobno kot britanski imperij, bo razumela potrebno svojega nastanka in obstoja, ker so jo izkušnje dveh svetovnih vojn do temelja izučile, in ker samo v taki uniji najdejo varnost in zagotovitev svojega obstoja slovanski narodi, ki prebivajo na tem prostoru.

„Slovenci, ki smo prav na sredini tega razburkanega evropskega prostora, pred vrati Trsta, čutimo, da je treba postaviti namesto osi Berlin-Rim os Gdansk-Varšava-Praga-Bratislava-Dunaj-Ljubljana-Zagreb-Beograd-Solun. V taki, res evropski koncepciji bodo potem mogli najti šele pravo sožitje i Poljaki i Ukrajinci i Čehi in Slovaki i Srbi in Hrvati, ker bo ta višja upravna sila mogla neposredno varovati interese posameznih edinic in preprečiti ponovitev usodnih predvojnih trenj med temi narodi.

„Dunaj v nikaki kombinaciji ne more biti glavno mesto take unije, ker je obremenjeno z zgodovino protislovanskega stremljenja in germanske hegemonije.

„Kot Slovenci, ki opazujemo proti severu in proti jugu ves razvoj nacionalnih peripetij, in kot narod, ki smo zgodovinsko najmanj obremenjeni, ker nismo delali drugim narodom krivic, kot slovenski narod, ki ima res tako rekoč nedolžno število ljudi, mislimo, da bi bila prav Slovenija najbolj posrečen sedež take velike evropske unije.

„Kot federirane članice te velike unije bi mogle figurirati Poljska, Ukrajina, Češka, Slovaška, Madžarska, Romunija, Slovenija, Hrvatska, Srbija, Bolgarija, Grčija, Albanija. „V taki soluciji so problemi kot n.pr. obnovitev prejšnje Poljske, prejšnje Čehoslovaške, prejšne Jugoslavije že rešeni. Jasno. je, da je n. pr. Slovencem, Hrvatom in Srbom neko ožje državno-pravno sožitje v okviru unije zelo lahko možno.

„Z vidika te unije je zahteva po Trstu povsem naravna.

„Ta unija bi merila ca. 1,200.000 kvadratnih km in bi štela nad 100 milijonov ljudi. Imela bi edinstveni gospodarski položaj: izhod na štiri morja, velike plovne reke in kanale, bogate žitne predele, vse glavne rudnine in surovine, zelo razvito industrijo, najlepše letoviške in turistične predele.

„Ta unija bi predstavljala blok transverzalne Evrope, ki bi miroljubno in prijateljsko družila evropsko tradicijo zapada z mistiko ruskega vzhoda, rešenega boljševiških zablod.

„Če bi do take unije ne prišlo, bo ostalo vprašanje vmesne Evrope in njenih glavnih problemov (germanski imperializem, medsesobojna nacionalna trenja, gospodarski problem Podonavja) tudi po sedanji vojni zgodovinsko nerešeno. S tem pa bi bodoči mir že sam položil v novo Evropo kal nove vojne v prihodnjosti. Imejmo pred očmi: Obe svetovni vojni sta imeli svoje najmočnejše vzroke na prostoru transverzalne Evrope."

Straza v viharju

Ko sva končala, mi je rekel, da so te točke namenjene slovenskim zastopnikom v Londonu in Ameriki za tamošnje državnike in za javnost proti avstrijsko-italijanski propagandi. Točke so bile poslane, kamor so bile namenjene. Ali so jih tudi dobili, nisem mogel ugotoviti. Vem pa, da jim je bila zasnova poznana.

Zaradi popolnosti naj še omenim na tem mestu, da je prof. Ehrlich sestavil kmalu po svojem povratku v Ljubljano izčrpno poročilo o nemške divjanju na Štarjerskem in Gorenjskem in to poročilo hitro in uspešno spravil v svobodni svet. Kolikor se spominjam, je bilo to poročilo, dokumentirano kot vsa Ehrlichova poročila, prvo in menda tudi edino, iz katerega je zavezniški radio v vseh svojih oddajah obširneje poročal o nemškem preganjanju v Sloveniji (Poročilo je bilo objavljeno v knjigi: O.K. Zakarajšek, O.F.M., „Ko smo šli v morje bridkosti", Washington, D.C. 1942, str. 185 ss. Na podlagi tega poročila je glavni urednik tednika. „America", Rev. John La Farge, S.J. napisal tri članke v „America" 30. avgusta 1941, 28. februarja in 7. marca 1942. Ti članki so nato bili ponatisnjeni v posebni brošuri z naslovom „Martyrdom of Slovenia", The America Press, New York. Isti članki so omenjeni v pred kratkim izišli avtobiografiji Rev. La Farge-a „The Manner was Ordinary", New York, 1954.)

Praktično je bilo doma sedaj vse prepozno. Prišla je komunistična OF, ki je prevzela v skaženi in brutalni obliki, kar je v iskreni in modri zasnovi zamislil prof. Ehrlich kot zgodovinsko nalogo krščanskega in svobodoljubnega slovenskega jedra. Tako se je poleg okupatorjevega preganjanja začelo še nasilje in sistematično ubijanje Slovencev po OF. Prof. Ehrlich se tudi tej preizkušnji ni izognil. Nimam pri roki dokumenta, ki ga je prof. Ehrlich sestavil za italijansko okupacijsko oblast. Prisežem pa lahko in Bog bo ta izgubljeni dokument nekoč odkopal Lambertu Ehrlichu v čast, narodu v vzpodbudo, njegovim morilcem pa v kazen in sramoto, da je ta dokument začel z argumentom mednarodnega vojnega in okupacijskega prava, v smislu katerega okupator ni upravičen do aneksije okupiranega ozemlja in okupirani narod ni dolžan lojalnosti do okupatorjeve države, končal pa z jasno izjavo vere, da bo slovenski narod dočakal vrnitev svoje svobode, do katere je po božjem in človeškem pravu upravičen. Poleg tega je ta spomenica - tudi v tej točki je solidno oprta na določila mednarodnega in naravnega prava - zahtevala od okupacijske oblasti obnovitev protipravno razpuščenega slovenskega orožništva ter policije kot najosnovnejšo pravico samoobrambe proti morilcem, katerim je okupator prepustil nezavarovano slovensko prebivalstvo svojega okupacijskega ozemlja. Tudi ta dokument bo nekoč pričal o Lambertu Ehrlichu, velikem slovenskem vidcu in državniku.

V naglo naraščujočem brezglavju in brezupu je bil profesor Ehrlich neusahljivi vir jasnosti, poguma in zaupanja. Bil je simbolična slovenska straža v viharju v najtemnejšem razdobju slovenske zgodovine. V svojih pridigah je žigosal germansko divjanje na Štajerskem in Gorenjskem. Bil je na črni listi Gestapa. Neustrašeno je protestiral proti laškim zlorabam okupacije. Izgubil je nad polovico fantov, ki jim je bil duhovni svetovalec, v laška taborišča. Komunistični politbiro je bolj in bolj osredotočeval svojo likvidacijsko gonjo proti nedvomnemu jasnovidcu in prvoboritelju krščanstva in svobode med Slovenci.

Prijatelji so ga rotili, naj se umakne iz viharja v zavetje večnega mesta. Tudi na ta resna svarila je imel jasen odgovor: „Ako se umaknemo mi, ki nam je Bog dal ob času spoznati bližajočo se grozo - kdo bo obstal? Vrnil sem se iz Nikšiča. Tu ostanem."

In da ne bi bilo najmanjšega dvoma v veličino žrtve Ehrlichovega mučeništva, je padel isto jutro, ob isti uri, ko je ljubljanski škof - s katerim naj bi po mnenju in željah mnogih prijateljev profesor bil odpotoval v Rim - stopil z vlaka na rimska tla. Bog, ki je profesorja Ehrlicha poslal iz Nikšiča nazaj v Ljubljano, ga je hotel v Ljubljani do konca. Profesor je Njegovo voljo spoznal in ji sledil . . .

Vsem ljudem pa, ki so ohranili v svojih dušah vsaj iskrico vere v Boga nad človeškim dogajanjem, je Ehrlicovo mučeništvo največji dokaz, da je Lambert Ehrlich tudi v vsem svojem narodno-političnem delu bil mož pravičnosti. Tudi med največjimi svetniki v zgodovini krščanstva je malo primerov, ki bi jim bilo dano izpiti kelih mučeništva v taki intimni božji bližini kot prof. Ehrlichu. Bil je umorjen kot duhovnik božji v duhovniškem talarju tako rekoč na pragu svetišča v najsrečnejših trenutkih. Bogu vdane duše neposredno po opravljeni sveti daritvi.

Upam: da je že ta fragmentaričen pregled dokumentov in izpričanih dogodkov tudi najbolj kritičnim sodnikom pozitiven odgovor na v uvodu članka stavljeno vprašanje. Da, profesor Ehrlich je bil poleg vsega drugega tudi velik slovenski videc in državnik. Ni mu bila dana politična oblast in čast. Svojemu narodu je moral dati trajnejši zgled. Toda narod, ki je dal iz svoje srede tega moža, sme upati, da bodo končno vstali v njegovi sredi tudi taki, ki bodo mogli in hoteli izpolniti, kar je v svoji osebni nesebičnosti in duhovniški skromnosti Lambert Ehrlich mogel samo nakazati.

dr. Ciril Žebot

Usoda Trsta

Po poročilih iz Londona so končani razgovori med Jugoslavijo in posebno angloamerikansko komisijo. Sedaj bodo skušali dobiti italijanski pristanek na kompromisno rešitev, ki jo je komisija izdelala. Italijansko vlado so o vsebini razgovorov v glavnem obveščali, ne da bi jim dajali uradna poročila. Pravijo, da je Italija pripravljena nuditi Jugoslaviji v Trstu svobodno cono.

Slovenska naroda zveza za Kanado je v teh odločilnih dneh naslovila naslednjo spomenico zunanjim ministrom Anglije, Francije, Kanade in ZDA:

....It seems as though the talks about Trieste had entered their final and decisive stage. As Mr. Sulzberger, a correspondent of The New York Times, said in his article on May 9, 1954 the talks are being conducted without the knowledge or the consent of the party that is most interested in their outcome, namely the population of the Free Territory of Trieste.

Yugoslavia is using the Slovenian frontier land - as she did under the Karadjordjevic dynasty - as small coin to obtain favours that would flatter her Serbian aspirations. The official government of Belgrade is therefore not acting in the best interest of the Slovenian nation nor is it authorized to speak in its behalf.

The Slovenes have inhabited the hinterland of Trieste and to a certain extend the city itself for the past 15 centuries. They have remained alive and active in spite the repressive policy of Austria and in spite of the artificial colonization of the Fascist Italy.

The Slovenes were among the first to see the common threat of Communism to the Western civilization and to the ideals of democracy and they were willing to start that fight which is now linking all the free nations. It is most unfortunate that for all this the Western Allies have failed to show any recognition. On the contrary what the Slovenes got from the West were disappointments over disappointments.

1. The Yalta Conference has made it possible for the Communists to seize the power against the will of the nation.
2. In May 1945 the Allies have returned about 12.000 Slovenian soldiers, whose only crime was to have fought ..against.. Communism with the means that the historical moment put at their disposal.
3. The Allies have allowed Tito to practically annect the Zone B of the Free Territory of Trieste and thus bring more freedom loving people under his iron dictatorship.
4. Although recognition has to be made for the efforts of the Allies in bringing some democratic rights to the Slovenian population of the Zone A of the Free Territory of Trieste, nevertheless they have failed to remove or correct some of the most blatant discriminatory laws enacted by the Fascist regime.
5. The Allies are about to abolish and destroy the Free Territory of Trieste, which they themselves set up. This act will affect not only the interests of the Slovenes but also the crumbling walls of a United Europe. The solution suggested might represent a temporary political settlement, but the area will become an economical gangrene which will poison the whole European community of nations. Material prosperity is still one of the main highways leading.. to.. a peaceful community both in the social and the political field.

Since the Slovenian nation is unable to make her ..aspirations known, be it allowed to the SNF of Canada - an organization of Canadians of Slovenian descent - to voice the wishes of the Slovenes in the hope that these wishes will be taken into favourable consideration in the final settlement of the Trieste dispute.

1. The Free Territory of Trieste should remain an international entity with equal.. rights.. for both nationalities.
2. The Free Territory of Trieste should constitute, together with the Saar, the cornerstone of a United Europe.

Tito in svobodno trzasko ozemlje

Dne 9. maja je objavil New York Times članek ameriškega dopisnika C.L. Sulzbergerja, ki je bil sprejet na Bledu pri Titu. Razgovarjala sta se o Trstu.

Komaj dobrega pol leta je od tega, kar se je Tito ‚junaško boril' za slovensko obalo med Trstom in Štivanom pri Devinu. Grozil je, da bo jugoslovanska vojska vkorakala v cono A STO-ja in zaščitila interese slovenskega življa tega ozemlja, če bi ga zavezniki izročili Italiji. Mnogo ljudi, tudi nekomunistov, je takrat smatralo Tita za velikega banitelja slovenskih interesov in slovenske zemlje. Tita so prikazovali kot kralja Matjaža, ki je vstal izpod gore Pece, da brani Slovence pred krivicami zemljelačnih tujcev. V resnici pa je bilo vse le dobro premišljena politična igra, eno izmed mnogih demagoških dejanj, ki se k njim zatekajo diktatorji, da znova pritegnejo nase pozornost množic, ki trpe pod totalitarim režimom. Takih dejanj sta se posluževala Hitler in Mussolini, Tito je le njun posnemalec. Da je temu res tako, je pokazal razgovor, ki sta ga imela z ameriškim časnikarjem.

Tito je izjavil, da je pripravljen pristati na to, da pride Trst s cono A pod Italijo. Vztrajal je le pri malih korekturah vzdolž meje, tako da bi nekaj slovenskih vasi prišlo pod Jugoslavijo. Zahteval pa je, da mu zavezniki pomagajo zgraditi novo luko v Kopru in povezati novo pristanišče z ostalim jugoslovanskim železniškim omrežjem. Tako je Tito pristal na prvotni zavezniški predlog, proti kateremu je dvignil toliko hrupa. Nehote se človeku vsiljuje vprašanje - zakaj?

Važno je, da podčrtamo, da se Tito nikoli ni brigal za ohranitev STO ja. Kot sovjetski satelit ni pristal na imenovanje guvernerja. Ločil je cono B STO-ja od cone A in jo socializiral po jugoslovanskem oziroma po sovjetskem vzoru. Tako je bil eden prvih grobokopov STO-ja. Vse to pa zato, ker je bilo STO Titu in vsem komunistom trn v peti. Na STO-ju so se zbirali svobodni Slovenci, ki so odklanjali njegov totalitarni komunistični režim. Tu se je vzgajala slovenska mladina v slovenskih šolah v duhu zapadne demokracije in je zato nujno obsojala teptanje svobode

(Nadaljevanje na tretji strani.)

Z.H.

Razvoj slovenske glasbe

(Nadaljevanje.)

Druga pomembna navada so bila popotovanja naših ljudi v oddaljene kraje na božja pota. Na teh potovanjih so romarji zanašali našo pesem v razne dežele npr. v Koeln „Kelmorajn" in v Kompostelo". Na teh krajih so naši predniki slišali duhovne pesmi, ki so nastale v vsej zapadni Evropi s spojitvijo koralnih verskih in ljudskih značilnosti. V teh pesmih so slišali mnogo tega, kar so peli kleriki doma v cerkvah po Slovenskem. Ta spodbuda je gotovo ugodno vplivala na razvoj naše duhovne pesmi. Ob podobnih prilikah so se romarji seznanjali tudi s številnimi baladami in drugimi pesmimi, ki so jih mogle spodbuditi k domači tvornosti. Kot posledica tega razvoja so se ohranile v novi vek razne duhovne pesmi, razne duhovne igre (misteriji in pasijonke), legende, kolednice, balade (kot Povodni mož, Mlada Breda, Mlada Zora, Lepa Vida itd.) in pa pripovedne pesmi (O lepi bobnarici, O kralju Matjažu in druge).

V trinajstem stoletju zasledimo v naših krajih na sedežih škofij in opatij novo pridobitev **-ustanavljanje pevskih šol** (Maribor 1224, Ljubljana 1228.). Prav posebno pa so gojili glasbo v samostanih, kjer so se menihi bavili tudi s prepisovanjem raznih spevnikov in zapisovanjem ljudskih duhovnih pasmi. Ker so bili med tem ustanovljeni na Slovenskem številni samostani, smemo sklepati, da je bilo pri nas tako delo precej intenzivno (Kranjski rokopis 1491., Stiški rokopis z velikonočno pesmijo 1440. leta).

Tudi stiki naše kulture s posvetno glasbo plemičev so izpričani. Predvsem je treba omeniti obred umeščanja slovenskih vojvod na Gosposvetskem polju, ki so ga zelo povzdignile glasbene svečanosti. Slovensko pesem pri plemstvu izpričujeta v 13 st. vitez Ulrik Lichtensteinski in v 15 st. tirolski pesnik Ozvald Wolkensteinski.

Iz vseh teh dejstev bi lahko sklepali, da so se na našem ozemlju proti koncu srednjega veka razvijali številni pogoji za uspešen glasbeni napredek. Vendar se še tudi v tej dobi slovenske dežele zaradi raznih dogodkov niso mogle spustiti v tekmo s kulturo ostale zahodne. Evrope. Turški napadi in kmečki upori so glavna ovira. Beg pred temi nadlogami in napredni kulturni tokovi pa so potegnili veliko izobražencev v zapadne dežele, kjer je v novo izoblikovani renesanci glasbeno življenje bujno vzcvetelo. Tako zasledimo poročila o delovanju slovenskih glasbenikov v Milanu, Bazlu, in zlasti na Dunaju, kjer je pevski mojster Jurij Slatkonja, poznejši dunajski škof, ustanovil dvorni pevski zbor in ga vzdignil na umetniško višino.

Če še enkrat na kratko pregledamo glavne značilnosti dobe od naselitve pa do konca 15. st. vidimo, da so Slovenci po priselitvi SICER OHRANILI SVOJO INDIVIDUALNOST, vendar pa niso mogli ob srečanju z bolj izrazito kulturo ohraniti svoje samostojnosti. Ob prehajanju iz suženjskega v fevdalni družbeni sistem so se v hudih borbah za obstanek sčasoma prilagodili šele najnižji stopnji slojev fevdalne družbe. Zato se v tej dobi niso udeležili razvoja umetne glasbe, temveč so v skladu z ljudskimi množicami ostale Evrope oblikovali le ljudsko glasbeno kulturo in v njej ustvarili značilne srednjeveške duhovne pesmi in posvetne balade in pripovedne pesmi. Značilnost ljudskih tvorcev je popolna anonimnost, tradicija pa se v glavnem prenaša po ljudskem izročilu. Umetno glasbeno kulturo gojijo le zastopniki tujih kulturnih tokov: na eni strani cerkev s svojimi samostani, na drugi strani pa plemstvo s svojimi pevci in trobentači, medtem ko glasbena kultura mest še ni dovolj izrazita.

Od začetka šestnajstega stoljetja do leta 1948.

S 16. stoletjem zasledimo pri Slovencih živahen kulturni razvoj, katerega osrednje gibanje označijemo z reformacijo, ki nam je dala prvo slovensko knjigo. V njej zasledimo nekaj notnih primerov, podloženih s slovenskim besedilom. Tej prvi knjigi je kmalu sledilo še več drugih. Teksti teh knjig so večinoma sestavljeni po predlogah, deloma pa pomenijo poizkus svojske tvornosti. Vendar so avtoriji teh knjig posvečali pažnjo predvsem knjižni vsebini, napevi pa so bili sredstvo za širjenje besede. Kompozicijsko delo te dobe ne sloni na izmišljanju napeva, temveč se opira na kak že znan napev. Na tej osnovi so gradili tudi naši protestanski reformatorji. Predvsem jim je bila glasba sredstvo za širjenje njihovega nauka. Zato je glavni kulturni pomen reformatorjev v tem, da so dali našemu človeku v roke številne primere notnega tiska, kar ga je moralo spodbuditi k pridobivanju splošnega glasbenega znanja. Sicer je bil pouk glasbe že v srednjeveškem šolstvu, vendar so se ga udeleževali večinoma le plemiči in duhovščina. Sedaj pa je bil ta pouk dostopen številnim zastopnikom preprostega ljudstva. V okviru protestantskega šolstva so mogli zlasti razni učitelji in cerkovniki uspešno dvigati splošno glasbeno izobrazdo.

Gospodarske razmere pa še vedno niso nudile našemu človeku dovolj sredstev za višjo glasbeno izobrazbo in temu primerno delovanje v domovini. Prav tako niso vladajoči tujci imeli smisla za podpiranje višjih glasbenih tremljenj domačinov, ki so bili prisiljeni uveljaviti svojo umetniško tvornost v tujini. Dejstvo, pa, da so iz naše sredine izhajali v tej dobi pomembni glasbeniki, priča, da se je moralo pri nas v tem času kulturo življenje silno razmahniti. Veliko je slovenskih glasbenikov v tej dobi, ki so se z uspehom udejstvovali na Dunaju, v Aachenu, Olomucu, Stuttgartu in drugje. Naj omenimo le **Jakoba Gallusa** (Petelina - doma iz Ribnice ali Idrije), ki je za razvoj evropske glasbe izredno pomemben. **Bil je namreč prvi, ki je prinesel v srednjo Evropo novo razporeditev glasov v zborovskih skladbah z večjim številom glasov.** (Monodija je način tonske kompozicije, ki je značilen po čisti melodiji, katero prepletajo akordi. Iz te oblike nastane in se razvije operna glasba.) Smisel za večglasje je Gallus prinesel iz svoje domovine. Niso pa še raziskani vplivi rodne melodike in harmonične značilnosti, ki so mu dale tisti svojstven izraz, ki so ga cenili sodobniki in občudovali nasledniki. Katoliška reformacija, ki je sledila protestanski, je le za trenutek zaustavila živahno kulturno življenje, ki se je zasidralo v evropskih tokovih z reformacijo. Z iskušnjami, ki jih je pridobil naš človek, so se seveda okoristili tudi katoličani. Zato ni čudno, če je tudi škof Tomaž Hren hotel nadaljevati protestansko tradicijo z izdajanjem katoliških pesmaric, kar pa so tuji kulturni tokovi preprečili. Hren je bil zvest pospeševalec glasbe v cerkvi. Na koru ljubljanske stolnice je bil poleg pevskega zbora tudi orkester, kar je cerkveni muzikalni praksi odprlo pot vplivom italijanske renesance z uvedbo monodije. Prav tako so tudi v jezuitskem kolegiju gojili glasbo. Tudi v okviru raznih šolskih nastopov in verskih iger je imela glasba važno vlogo. Ohranjeno je n. pr. poročilo, da je tudi v šoli v Rušah neki Luka Jamnik uvedel po jezuitskem vzorcu take verske igre.

Gmotni položaj meščanstva se je vsled vedno boljšega stika s sosednjimi deželami v tem času izboljšal. Zato je v mestih nastala bolj ugodna gmotna osnova za kulturno stremljenje. Cehi muzikantov so se zdaj udomačili in stalno sodelovali pri raznih prireditvah. Znane so vsakoletne prireditve na Ljubljanici, kjer so ti muzikanti stalno sodelovali.

(nadaljevanje prihodnjič)

TITO IN SVOBODNO TRŽAŠKO OZEMLJE

(Nadaljevanje z druge strani.)

v Sloveniji. Tu so izhajali slovenski časopisi in knjige, ki so bile pisane v duhu svobode in so obsojale komunizem. Svobodni slovenski tisk na STO-ju je odkrito povedal, da je belo belo, da je črno črno in da je Tito bil, je in bo ostal rdeč. Tu je bila svobodna slovenska radijska oddaja, ki je bila največji trn v peti komunistom, ljudem v Sloveniji pa malo okence v svet. Ljudje doma so vsaj malo izvedeli, kaj se godi v svetu, kakšno je resnično stanje. Vedeli pa so tudi, da svet ve za njihovo trpljenje in obsoja Titov režim. Končno Titu nikoli ni uspelo, da bi mejo s cono A tako hermetrično zaprl, da ne bi vedeli v Trstu, kaj se resnično dogaja za železnim zastorom. Tako je bilo vsemu svetu znano veliko trpljenje slovenskih ljudi in ves Titov despotizem. Vse to je bilo trn v peti komunističnim oblastnikom, zaradi tega pa so bile štete ure tega ozemlja. Tito je le čakal ugodne prilike, da bo lahko rekel, da je storil vse, da reši slovensko obalo, vendar je bil pritisk velesil tolik, da se je moral radi svetovnega miru odpovedati svojim prvotnim zahtevam.

Zapadni politiki se bi morali zavedati, da bodo z razkosanjem STO-ja pomagali uresničiti eno izmed komunističnih želja. Komunisti bodo zopet dosegli eno zmago več in rezultat bo ravno nasproten temu, kar hočejo doseči zapadni diplomatje. Istočasno pa bodo odstopili nekaj slovenskih vasi komunistični interesni sferi, ki so sedaj v coni A, torej v svobodnem svetu.

B. Logar

Gledaliska umetnost med Slovenci

Zanimanje za igre je pri Slovencih staro in sega v davnino, ko je zgodovino še pisal meč in neuklonljiva volja naših prednikov.

Vse javne prireditve so bile v tej dobi več ali manj religioznega značaja, ki so naše prednike vzpodbujale k intenzivnemu češčenju svojih božanstev. Poleg verskih prireditev so imeli navado prirejati bojne igre in plese, včasih tudi ponazoritev dejanskih bojev s sovražnikom. Zmagovalca so ob takih prilikah nagradili z vsesplošnim priznanjem in darovi.

Po pokristjanjenju so Slovenci to svoje priprojeno veselje do iger še z večjim zanimanjem gojili, kar pričajo v 16., 17., 18. stoletju in dalje številne uprizoritve občestvenih ljudskih iger, nazvanih tudi misterijev, kot n. pr.: božično, pasijonsko, o izgubljenem sinu, o egiptovskem Jožefu. Vse te prireditve so služile bolj kot zabavi, razvedrilu in zavestnemu kulturnemu delovanju, utrditvi verskega življenja.

Leto 1789. pa lahko upraviceno imenujemo rojstno leto slovenskega gledališkega življenja, nekak začetek oderskih uprizoritev s čisto svetno oznako in z vsebino vzeto iz vsakdanjega življenja. To leto so namreč uprizorili prvo igro napisano v slovenskem jeziku „Županovo Micko", ki jo je priredil Anton Tomaž Linhart po znani igri „Die Feldmühle", katero je napisal dunajski dramatik Josef Richter. Naslednje leto, 1790. pa je A. T. Linhart presenetil takratno slovensko javnost še z zanimivejšim dramatskim delom, z veseloigro „Veseli dan" ali „Matiček se ženi". Za vzor te veseloigre si je Linhart vzel Beaumarchaisovo francosko komedijo La folle journee ou le mariage de Figaro.

Leto. 1848. je važen mejnik v slovenski politični in slovstveni zgodovini. Zahtevali so Zedinjeno Slovenijo, a jo, žal, niso dosegli. V Ljubljani so osnovali „Slovensko društvo", pod njegovim okriljem pa ustanovili „Odbor slovenskega gledališča", ki je v tem času priredil več iger, koncertov in veselic . . . Delovanje slovenskega gledališča pa je vsled nasprotovanja avstrijskih oblasti in, žal, tudi zaradi nerazumevanja nekaterih voditeljev slovenskega političnega življenja do umetnosti, pojemalo in pred prvo svetovno vojno. 1. 1914. popolnoma prenehalo.

Vendar je bil kljub nasprotovanju led prebit in oderske uprizoritve so začele vzgajati naše ljudi, jim buditi narodno zavest, gojiti ljubezen do materinega jezika in do zavestnega kulturnega udejstvovanja sploh. S tem je bil zadan smrtni udarc hlapčevskemu naziranju, da je slovenščina le jezik hlapcev in zato manjvreden. Zahteva po enakopravnosti slovenskega jezika v šolstvu, sodstvu in upravi, dalje zahteva po najosnovnejših človečanskih pravicah, je bila vedno glasnejša in končno zmagala.

Z obnovitvijo slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani 1. 1918. in z ustanavljanjem ljudskih odrov širom Slovenije in v zamejstvu, je zadobilo zanimanje za gledališko umetnost svoboden izraz vseh tistih tvornih sil, ki jih slovenski narod vse do osvoboditve izpod stoletja dolgega tujčevega jarma, ni mogel povsem razviti: Slovenski narod se je z osvoboditvijo dokončno otresel manjvrednosti, začel živeti svoje lastno duhovno življenje in ustvarjati lastno kulturo.

Našim bratom in sestram v zibelki.. slovenskega ..domovja,.. na Koroškem in na slovenskem Primorju, so poleg knjig in časopisov uprizoritve iger, koncertov in drugih kulturnih, spominskih proslav, bile edine zunanje glasnice njihovih skritih težej po rešitvi izpod tujčevega gospodstva in zatiranja ter po združitvi z ostalimi Slovenci.

L. Jamnik

MED SLOVENCI

TORONTO

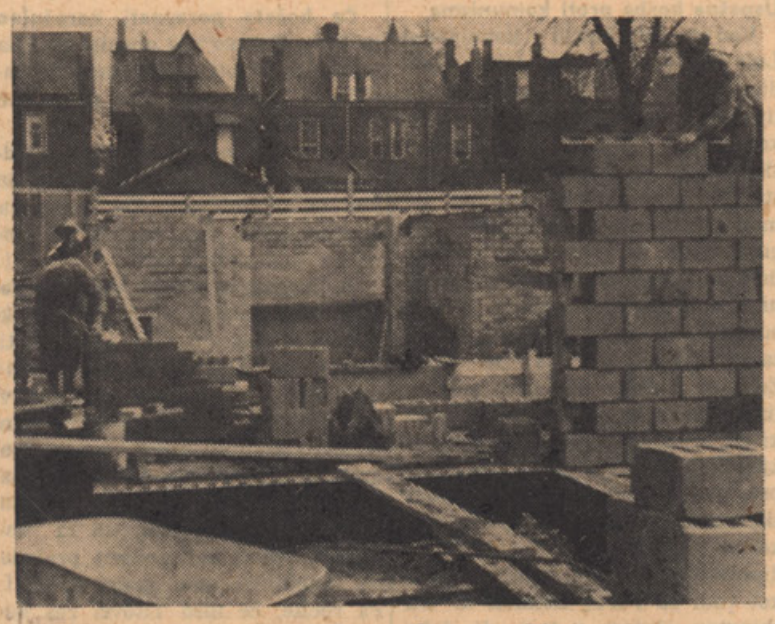

Slovensko cerkev gradijo

Slovenska narodna zveza za Kanado je priredila proslavo „državljanskega dne" 23. maja v zavodu sv. Mihaela, ki je po zaslugi preč. g. Mirka Renerja postal nekak nadomestek za slovenski prosvetni dom v Torontu. Proslave so se udeležili tudi zastopniki ministrstva za državljanstvo in priseljevanje ter večih kanadskih organizacij, ki si prizadevajo zbližati stare in nove naseljence. G. prof. Mantuani je nanizal nekaj misli za to priliko v angleščini in v slovenščini, nato je sledila predstava filma „Ugrabitelja otroka".

Slovenska Karitas v Torontu je 30. maja priredila izredno dobro proslavo slovenskih žrtev v zadnji revoluciji in vojni. Govoril je g. Ludvik Jamnik. Celoten program deklamacij in recitacij je spremljala odlično zamišljena in izvedena scenerija g. Janeza Vižintina.

Slovenski gledališki krožek je pripravil za zaključek sezone Molierovega Namišljenega bolnika. Čeprav so morda nekateri prišli na igro zaradi žrebanja Cerkvenega odbora, so imeli prijeten večer kljub temu, da so vse tri dobitke avto, hladilnik in televizijski aparat) odnesli ljudje z angleško zvenečimi imeni in je le 100.- dobila gdč. Francka Ambrožič, ki je prodala listek, ki je zadel avto. Igralci so se na splošno dobro potrudili, le pretihi so bili. Ko so vključili zvočnike, se je poznalo, da se niso znali prilagoditi novim razmeram in občutljivosti mikrofonov.

Vsi, ki so morali domov peš v razočaranju, da niso dobili avtomobila, naj se tolažijo z zavestjo, da je tombola dala nad $5.300.- čistega dobička. Sreča verjetno hoče, da se Slovenci ne nalezemo preveč tukajšnje miselnosti, ki skuša dobiti nekaj zastonj, marveč da ostanemo pri svojem starem geslu: „Pomagaj si sam in Bog Ti bo pomagal!".

Slovenska narodna zveza je priredila 12. junija družbani ples. Izredno slabo vreme je nekatere zadržalo doma, tisti pa, ki so prišli, so pa imeli zelo prijeten večer.

Na študijskem tečaju KA za dijake in izobražence v Torontu 12 in 13 junija so predavali: g. Lojze Ambrožič o Descartesovi filozofiji in njeni nadaljnji usodi, preč. g. Mirko Rener o glasbi in njenih izraznih možnostih, ponazorjeno s primeri, preč. g. Tone Vukšinič o nevarnosti zmot, ki imajo večkrat usodne posledice za človeštvo. G. prof. Mantuani je prikazal v pravi luči dobo katoliške obnove po protestantizmu, ki sicer leposlovno res ni bila najbolj plodovita, ki pa pomeni veliko kulturno ustvarjalnost za slovenski narod, ker je v tej dobi slovenski narod našel sebi primernega izraza v baročni umetnosti, ki si jo je osvojil kot lastno. R. Čuješ je pokazal, kako so človekove pravice zajamčene le, če človeštvo priznava naravno pravo in njegovega avtorja - Boga.

Prijetno dopolnitev tečaja je predstavljalo predavanje preč. g. Renerja, ki je v uvodu zelo pravilno povdaril, da pri oblikovanju duha ne smemo zanemarjati umetnosti, ker le izravnana osebnost predstavlja polnovrednega človeka. Naše šole doma so to v veliki meri zanemarjale in je prav, da sami takih napak ne ponavljamo.

Za prihodnje leto je bilo predlagano, naj bodo taki sestanki med šolskim letom mesečno. Za pospeševanje medsebojnega poznanja naj se zaključijo s čajanko. Izražena je bila tudi želja, da bi se pred občinstvom pojavila tudi kaka predavateljica.

NA TORONTSKIH VISOKIH ŠOLAH so uspešno zaključili študije: Preč. g. Rener je dobil naslov M. A. iz germanistike, gdč. Š. Štukelj naslov B.L., g. W. Bratina doktorat iz metalurgije, g. Roman Kramaršič je zaključil študije mehanike, g. Matija Držaj elektrike in g. Franc Grmek gradbene stroke. Vsem k velikemu uspehu iskreno čestitamo!

CHICAGO IN OKOLICA

Tone Arko, tajnik podružnice SNZ v Chicagu je z odličnim uspehom dovršil St. John's de La Salle High School. Bil je na listi najodličnejših učencev zavoda. Mnogo uspehov tudi na Collegeu!

Hčerko prvorojenko sta dobila naša prijatelja Mr. in Mrs. Tonet in Julka Guštin. Krščena je bila na ime Marija. Botra sta bila Mr. in Mrs. Frank in Marinka Bilban! Naše čestitke!

Pol Slovenska-pol Airiš . . . Na High School Sv. Janeza De La Salle so bile v začetku majnika tekme v govorništvu. Med nagrajenci je bila tudi Miss Virginia Davis iz Cicero. Ko so ji čestitali, jo vpraša naš prijatelj, ki je bil tudi navzoč, kakšne narodnosti je, je leta odgovorila: „Pol Slovenka, pol airiš . . . " Dekle, ki sicer nekoliko razume slovenski, se ni prav nič sramovala povedati, da je mati Slovenka, ki je poročila Irca.

Podružnica SNZ v Chicagu je izdala prav lepo urejeno številko Brazde, ki je posvečena spominu padlih protikomunističnih borcev. Za številko je bilo mnogo zanimanja in je vsa pošla.

Za kaj se vse zanima novi jugoslov. konzul? V Chicagu imamo novega jugoslov. konzula, ki je, kajpada - Srb! Ta se, kakor smo slišali, zelo zanima za „ta nove", predvsem v slovenski fari: kakšni so duhovniki, če ja kak bivši DP med njimi, če hodijo „novi" v cerkev, kako so organizirani itd.

KUPUJTE PRI TVRDKAH, KI OGLAŠUJEJO V SLOVENSKI DRŽAVI!

Vsem naročnikom

S preselitvijo lista je možno, da se je v dostavljanju lista primerila kaka pomanjkljivost. Prosimo vsakogar, ki izve za kako opustitev, da obvesti upravo. Obenem prosimo, da upravo pravočasno obveščate o vsaki spremembi naslova.

Uprava opozarja naročnike, da julijske številke ne bo dobil nihče kdor ni poravnal naročnine vsaj za 1. 1953 in 1.- $ za 1. 1954.
Če nam pridobiš dwa nova plačujoča naročnika, dobiš za nagrado lep zemljevid Slovenije, če nam pa dobiš pet plačujocih naročnikov, ti bomo pošiljali „S.D." brezplačno za doboenega leta.

IZ SLOVENSKE ZGODOVINE

Junij

22, 1508 so našli v Idriji živosrebrno rudo.
26.—29. 1938 mednarodni mladinski tabor v Ljubljani.
27, 1929 umrl politik dr. Gregor Žerjav.
27. 1933 imenovan za lavantinskega škofa dr. Ivan Jožef Tomažič, ki je mnogo trpel pozneje pod nemško zasedbo Štajerske.
28, 1921 sprejeta Vidovdanska ustva s pičlo nadpolovično večina namesto ¾ večine, kakor je določal krfski pakt.
28, 1936 veličastna Slomškova proslava v Mariboru.
28,—30, 1935 II. evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani. Papežev delegat je bil poljski kardinal Hlond, vlado sta zastopala dr. Anton Korošec in dr. Vrbanič.

Julij

V juliju 1921 so pošiljale slovenske občine izjave za revizijo vidovdanske ustave.
1, 1931 ustanovljen metliški okraj.
1, 1932 zaprta III. realna gimnazija v Ljubljani, realna gimnazija v Ptuju pa skrčena na nepopolno. Moško in žensko učiteljišče v Ljubljani sta bila spojena v eno. Veliko profesorjev so upokojili in odpustili, mnoge prestavili na službena mesta izven Slovenije. Od Slovencev so bili člani dr. Srskičeve vlade Ivan Mohorič, Ivan Pucelj in dr. A. Kramer.
3, 1868 se je rodil dr. Aleš Ušeničnik, vodilni duh katoliškega kulturnega dela med Slovenci, član papeške Akademije Znanosti.
3, 1937 v Stični umrl knez in škof dr. Anton B. Jeglič, nekaj dni po svojem nastopu na celjskem taboru, ko je kot v predsmrtni slutnji opozoril mladino na hujše čase, ki slovenskemu narodu res niso prizanesli: „Bog sicer dolgo pusti, zato da nas do dna preizkusi, ali smo njegovi ali ne. Toda mi smo se njemu pridružili in bomo pri njem vedno ostali in vedno molili, naj sv. Mihael pahne v peklensko brezno satanove sile! . . . Zvesti bomo ostali, pa naj pride nad nas kar koli, tudi če bi morali postati celo mučenci. Po robu se moramo postaviti hudobnim silam, da se bomo izognili njihovim strahotam. Tako bomo dočakali velike čase."
5, 1843 so izšle Bleiweisove „Kmetijske in rokodelske Novice."
5, 1886 prva redna skupščina narodnoobrambne družbe sv. Cirila in Metoda.
9, 1919 sprejme Vrhovni svet v Parizu za mejo razvodnico med Rabo in Muro.
10, 1925 25 letnica Slomškove zveze.
12,—16, 1925 prvi mednarodni znanstveni kongres za preučevanje vzhodnega bogoslovija v Ljubljani.
13, 1926 umrl v Ljubljani pisatelj dr. Fran Detela.
13, 1920 Italijani požgo Balkan v Trstu, slede požigi Narodnih domov v Pulju, Pazinu, Buzetu, itd.
15, 1918 velik tabor v Žalcu.
15, 1933 je vlada razpustila „Zvezo bojevnikov", češ da se je politično udejstvovala (zaradi govorov na Žalostni gori pri Preserjah, v Crngrobu in na Žalostni gori pri Mokronogu.)
18, 1930 je umrl politik Anton Kristan.
20, 1917 podpisan krfski pakt med Jugoslovanskim odborom in srbsko vlado (podpisala dr. Trumbič in Nikola Pašič), ki je določal, naj novo ustavo odobri ¾ večina izvoljenih poslancev. Prva ustava - vidovdanska - ni tega pogoja izpolnila.
20, 1918 v Ljubljani ustavljen list „Jugoslovan".
20, 1933 kongres Jugoslovenske nacionalne stranke (člani glavnega odbora od Slovencev dr. A. Kramer in I. Pucelj) se izreče za „edinstveni jugoslovenski narod"
20, 1935 vzpostavljeni Prosvetni zvezi v Ljubljani in Mariboru z vsemi včlanjeni mi društvi.

Paberki

iz Jugoslavije

Nekega cigana so obsodili na pet let ječe, ker je pripovedoval smešne o Titu. Tito je za to zvedel in ko je bil nekega dne dobre volje, je rekel, da bi rad slišal kakšno njegovih smešnih. Toda ko je cigan končal s prvo smešnico, si je Tito že premislil. Ozmerjal je zapornika in ga vrašal: „Zakaj pripoveduješ smešnice o meni? Ali ne vidiš, da je življenje v Jugoslaviji pod komunizmom mnogo boljše kot preje? Ljudje so svobodni, hrane je dovolj, vsakdo je srečen. To je prava demokracija." „Oprosti, maršal Tito", ga je prekinil cigan," ali si me poklical, da pripovedujem smešnice ali da jih poslušam?"
(Roger Allen v Grand Rapids Press)

Prava demokracija ...

„. . . brezposlenost je kot suženjstvo. Zaposlitev in hiše so nujne brez ozira na stroške. Praktične stvari so prav tako bistvene za demokracijo kot svoboda in duhovnost. Kdor ne spozna in prizna tega, ni pravi demokrat . . . Potrebno je politično, socialno in gospodarsko očiščenje vladajočih slojev . . . "

Giorgio LaPira, župan v Florencah

Motorizirani menihi

„Vzpostaviti hočemo zvezo z maso. Doslej se je duhovščina držala preveč izolirano. Potrebna so nova sredstva stika z maso, če se hočemo boriti uspešno z materializmom . . . Cerkev mora biti vidna na cestah, restavracijah, kinih in športnih igriščih . . . Proti komunizmu se ni mogoče boriti na ločenih bojiščih. Potrebna je popolna vojna proti komunizmu, istočasna na vseh področjih . . . Spoznati moramo, da je komunizem živeča ideja. Komunizem je ideja in dobro organiziran in se bo razširil, dokler ne bo primerne organizacije, ki bo pripravljena boriti se proti njemu."

Don Vespucci, servit, član Fraternitas.

Zanemarjen nasvet

„Obiskal sem Rim, kjer me je papež Pij XII. svaril, naj bom previden glede komunistov v moji lastni deželi"

Peter II. Karadjordjevič

Nauk Dienbienphua

„Pokazali bomo ljudem v Franciji, ljudem v Franciji predvsem. Treba jim je pokazati, do česa je privedlo njihovo zanemarjanje, njihova neverjetna brezbrižnost, njihove iluzije, njihova umazana politika. In kako najbolje jim bomo to pokazali? S smrtjo, da bo vsaj čast rešena . . . "
Mnenje francoskih čet, kakor ga je sporočil Robert Guillain, dopisnik **Le Mondea**

Uspešna borba proti komunizma

Vodja filipinskih komunistov Luis Taruc se je predal kot posledica odločne borbe predsenika Filipinov Ramona Magsaysaya proti komunizmu. Tednik Time, (kanadska izdaja 24. maja) komentira na str. 17: „Predsednik Filipinov Ramon Magsaysay je vedel, da v njegovi deželi ne more biti svobode, dokler komunisti ne bodo premagani. Od njegovega namena ga niso odvrnili ali spravili na stranpota zasmehovanja, češ da je lutka Združenih držav ali žrtev kolonializma. Boril se je z vsem orožjem, ki ga je mogel dobiti - od ZDA ali kjer koli drugje, ter s pametnim programom socialne in gospodarske reforme. Magsaysay je zmagal, ker se je boril . . . Nujna naloga diplomatov Velikih treh v Ženevi kot tudi za Pariz, London in Washington obstoja v tem, da dokažejo svojo voljo upreti se (komunističnemu napredovanju). S tem bodo dokazali svobodnim Azijcem, kar je nepopustljiva odločnost Magsaysaya dokazala Filipincem - da je komunizem možno uničiti v Aziji. S tem jamstvom se bodo mogli svobodni Aziji boriti in bodo mogli delati z zaupanjem v imenu nacionalizma in neodvisnosti".

General Sir Gerald Templer, ki je rešil Malejo pred komunizmom, je zapustil deželo ter prepustil vodstvo diplomatu Sir Donaldu McGillivrayu. O njegovem poslanstvu piše Time (7. junija, str. 24): „Brž ko so prebivalci vasi v Maleji spoznali, da je varno biti na Templerjevi strani (in neprijetno ne biti), so dobili dovolj poguma, da so se uprli komunistom. Tristo bivših teroristov se je pridružilo angleški vojski in so vodili ekspedicijo, ki je pobila ducat njihovih nekdanjih tovarišev. Kmetje so skrivali hrano, da je teroristi niso mogli dobiti . . . "

Marija Dionne, najmanjša med kanadiskimi petročki, je po 6 mesecih življenja v samostanu Služabnic Najsvetejšega Zakramenta v Quebecu sprejela redovno obleko in ime MarijaRahela. Sestre izdelujejo cerkvena oblačila in preživijo dnevno po 15 ur v delu in molitvi. Razgovarjati se smejo samo dvakrat na dan po pol ure. Po petih letih bo smela položiti večne obljube.

Južna Karolina je 16. država v ZDA, ki je uzakonila pravico do dela.

Med Slovenci

(Nadaljevanje)

Če hočete poravnati naročnino za Slov. Državo" se obrnite kar na g. Mirka Geratiča, ki sprejema naročnino, oglase, pa tudi prispevke za Tiskovni sklad.

Cenzura pisem v Jugoslaviji. Odlomek iz pisma: „Tvoja pisma še kar redno dobivam. Do Beograda hodijo sedem dni, naprej do mene pa spet sedem dni . . . "

Radioaparate smejo pošiljati le sorodniki. Titovci se bojo pošiljk radioaparatov. Če hoče kdo dobiti radioaparat iz Amerike, mora dokazati, da ni posedoval aparata v letu 1953-54, da mu ga pošilja in podari sorodnik; mora navesti dve priči, ki potrdita pred oblastmi, da je pošiljalec res sorodnik; pismo z žigosanim ovitkom, da ta sorodnik aparat res podari; prošnja na carino, da sme aparat uvoziti. Pa recite, če niso Titovci res velikodušni do svojih državljanov ...

Koncert mladinskega cerkvenega pevskega zbora fare sv. Štefana v nedeljo 16. maja ni bil bogve kako obiskan. Na koncertu je prvič nastopil mladinski pevski zbor. Zborček šteje 16 deklet. Glasovno je precej šibak, zlasti soprani ne pridejo do izraza. P. Vendelin je v ložil v koncert gotovo mnogo truda, tudi dekleta so pokazala dobro voljo, a vendar so bile nekatere pesmi pretežke za tako šibki zborček. Opazila se je nesigurnost. Nastopil je tudi slovenski cerkveni pevski zbor. Prevladovale so cerkvene pesmi. Odlično je odigral dve skladbi pianost dr. Alfred Fishinger. Koncert so poživile še tudi nekatere solo točke in plesi.

V Lemontu bodo letos v soboto 3. julija in v nedeljo 4. julija velike slovesnosti Marijine - ga leta. Proslavili bomo kar več jubilejev: 25 letnico slov. ameriškega kat. shoda Lemontu, 100 letnico proglasitve dogme o brezmadežnem Spočetju, - 25 letnico škofovanja dr. Gregorija Rožmana, 30 letnico Milostne podobe Marije Pomagaj, katero je prinesel iz Slovenije sedaj že pokojni p. John Ferlin. Slavnostni govor bo imel prezv. škof dr. Gregorij Rožman. Po službi božji bo posvetitev Brezmadežnemu Srcu Marijinemu in dva kratka načelna govora. Pridite, pokazimo z nova, da smo Slovenci Marijin narod.

KIRKLAND LAKE

Dopisnik lista „Hrvatski Glas", ki izhaja v Winnipegu, poroča iz Schumacherja, da so Slovenci iz Kirkland Lakea prosili Hrvate za dvorano v H.N. Domu in so jo tudi dobili za pevski koncert. Ko pa je himni „O Canada" sledila namesto slovenske narodne himne Titova, je nastal nemir, ker so bili v dvorani tudi Hrvatje. Dobesedno piše: „Nam je zelo žal za to, kar se je zgodilo. Če bi gospodje peli „Naprej zastava slave", bi jim mi vsi ploskali. Tako pa naj vedo, da ne bodo več dobili H.N. Doma za svoj koncert, ker pojejo namesto svoje slovenske himne Titovo ..."

LODI

Preč. g. Mirko Kozina, ki je sedaj na župniji v Lodi, Kalifornia, objavlja v tamkajšnjem tedniku The Lodi Times vrsto člankov pod naslovom „Mučeništvo slovenske družine". Vrsta člankov ne bo samo seznanila bralcev z zločinom, ki so ga zagrešili komunisti nad Kozinovo družino, marveč tudi s Slovenci in našo domovino kakor tudi z našo borbo s komunizmom v času, ko je bil Zapad še njegov politični zaveznik. Članki g. Kozine ne bodo samo pomagali odpirati oči ljudi za pravi obraz komunizma, marveč širijo obenem tudi poznanje Slovencev po širnem svetu. česar Slovenci kot malo znani zelo potrebujemo.

RAZGLED PO SVETU

Grobnica faraona Keopsa najdena. Egiptovska vlada je pred kratkim gradila cesto za turiste, ki obiskujejo piramide. Delavci so naleteli na steno. Arheolog Kamal el Malakh, znanstveni čuvar piramid je ocenil steno za streho dolge podzemne sobe. Ko so prevrtali steno, so odkrili ladjo, ki so jo pokopavali s faraoni, bi njih duše po smrti spremljale sonce na njegovi poti. Ker doslej Keopsovega groba še niso našli in ker vse kaže, da grabežljivi skrunilci faraonaskih grobov te novo odkrite podzemne dvorane niso našli, je upati, da bo to odkritje omogočilo še globlje spoznanje stare egipčanske kulture.

Kanada je sprejela po koncu vojne en milijon priseljencev. Med njimi je bilo 510.000 delavnih moči, 209.000 žen, 238.000 otrok in okoli 47.000 ostalih sorodnikov. Priseljenci so prinesli s sabo 415 milijonov dolarjev. Največ priseljencev je iz Anglije (300.000), sledе Nemci in Avstrijci (120.000), Holandci 100.000, Italijani 90.000. Med njimi je bilo 167.000 beguncev.

Jugoslavija zapira avstrijske turiste. Po poročilnih iz Dunaja je Titova policija doslej zaprla in še ne izpustila 5 avstrijskih državljanov, ki so potovali po Jugoslaviji. Avstrijski listi zahtevajo represalije in ustavitev potnih dovoljenj v Jugoslavijo, kar bi znatno prizadelo turistični promet.

Kanada bo dobila jeseni nove bankovce. Ker jih je prepovedano fotografirati, so jih razstavljali po večjih mestih pod policijskim nadzorstvom. Slika kraljice Elizabete II bo na strani bankovcev, da se ne bo zmečkala pri zlaganju bankovcev.

Glavo velikega skladatelja Jožefa Haydna so po 145 letnih združili s telesom. 10 dni po smrti skladatelja jo je odstranil od telesa Jožef Rosenbaum, ki so ga podkupili dunajski zdravniki, ki so hoteli preučiti njegovo glavo. Da je glava izginila, so izvedeli, ko so prepeljali krsto v Eisenstadt iz Dunaja, kjer je bil Haydn prvotno pokopan. Kje pa je bila, so zvedeli šele iz izpovedi, ki jo je Rosenbaum podal na smrtni postelji. Lobanjo je blagoslovil dunajski kardinal Innitzer ob navzočnosti predsednika republike Körnerja, predsednika vlade Raaba in diplomatov.

Komunisti v ZDA so izvedli podtalno organizacijo, je povedal senator Pat McCarran. Tajni voditelji so že vsi določeni. Komunistična stranka ni po 1. 1948 izdala nobene legitimacije več, število komunističnih klubov pa se je potrojilo.

Komunisti pripravljajo hujši napad na vero. Direktor FBI J. Edgar Hoover je ob prejemu nagrade vojaških kuratov za 1. 1954 opozoril, da pripravljajo komunisti hud napad na vero v najrazličnejših oblikah." Ne motite se! Božja Cerkev ne stoji samo pred velikimi možnostni, marveč tudi pred največjo dobo napadov."

Montrealski kardinal Paul Emil Leger je ustanovil Katoliški krožek za kino za Montreal, ki je organiziran po vzoru Legije dostojnosti.

Nadškofje in škofje province Ontario so s posebnim pastirskim listom določili enotne učne knjige za poučevanje veronauka.

Vatikan bo izdal posebne znamke za Marijino leto. Znamke po 3,6 in 20 lir bodo imele sliko Pija IX, z napisom: „Slovesno razglasil dogmo Brezmadežnega Spočetja 1854", znamke za 4,12 in 35 lir pa bodo imele sliko Pija XII. z napisom: „Pij XII, P.M., razglasil Marijino leto 7. decembra 1953."

Sprememba imena ... Osrednja katoliška dobrodelna organizacija Kanade (odgovarja N.C.W.C. v ZDA) Canadian Catholic Welfare Organization je na zadnjem kongresu spremenila ime v Caritas Canada.

Katoliška mladina londonske škofije v Ontariju je dobila svoj mesečnik „Spotlight". Izdajata ga skupno Katoliška mladinska organizacija in Mladi krščanski dijaki.

Rim

12. junija sta se poročila dr. Štefan Falež in Giuseppina Billi. Čestitamo!

+ REV. ALOJZIJ JURANOVIČ

23. maja je v New Yorku umrl duhovnik lavantinske škofije preč. g. Alojzij Juranovič. V Mariboru je posebej skrbel za vajeniško mladino, pa tudi v Ameriki je bil izredno priljubljen pri šolski mladini. Pokopan je v Bridgeportu. Naj v miru počiva!

L'EUROPE DINING ROOM
469 Bloor Street West RA. 6269
Prvovrstna evropska hrana. Odlična postrežba. Po naročilu rezerviramo prostore za gostije.

ZA
RADIJSKA POPRAVILA
vseh vrst se priporoča
RUDOLF ČUJEŠ
61 McFarland Ave., Toronto 10
Med tednom ob večerih in ob sobotah.

FRITZ IN HILDA DOLESHELL
VIENNA HOME BAKERY
SLAŠČIČARNA IN KAFE-ESPRESSO
Centrala: 532 Eglinton Ave., W. - Tel.: MA. 2994
Podružnice:
211 Avenue Road - Tel.: WA. 3-2160
426 Spadina Ave. - Tel.: EM. 6-1278.
609 Mount Pleasant - Tel.: HU. 8-2381
Rženi kruh - soljenci - torte. Desetletna izkušnja jamči prvovrstno kakovost.

SPOTLIGHT CLEANERS
437 Spadina Ave, - Toronto, Ont.
WA. 3-0770.
Kemična čistilnica in propravljalnica moških in damskih oblek. Prvovrtsno delo in zmerne cene.
Priporoča se lastnik
TONE PUCELJ

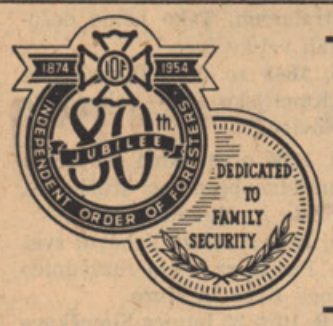

Če želite kakršnih koli informacij za vse vrste zavarovanj kličite:
VLADIMIR MAUKO
EM. 3-9802
TORONTO, ONT.

Priporočamo slovenske potniške agencije
Transmundial
Toronto, 258 College, WA 3-4868
Tudi v Montrealu in Hamiltonu

„Mary Linda Beauty Salon"
4 Short Street - OR. 3400
(Eglinton and Dufferin)
Priporoča se lastnica
Mrs. S. GLAC

VSEM SLOVENCEM V TORONTU SE PRIPOROČA
„Denison Confectionery"
(konfekcijsko blago, časopisi, revije, cigarete itd.)
Lastnik: LEOPOLD KOZOLE
124 Denison Ave., Toronto, Ont.
(vogal Dundas in Denison)
Telefon: EM. 6-0161.

DARILNI PAKETI COSULICH
Ekspresna odprava v 15—25 dneh.
Vsi paketi so carine prosti

PAKET ŠT. 71 — $ 13.60
10 kg. sladkorja
5 kg. riža
3 kg. kave Ia

PAKET ŠT. 28 — $ 10.15
5 funtov kave Ia
5 funtov sladkorja
5 funtov masti
5 funtov riža

PAKET ŠT. 91 — $ 15.-
22 funtov sladkorja
11 funtov riža
6 funtov kave Ia
¼ funta popra, celega
1 funt ceylonskega čaja

PAKET ŠT. 84 — $ 8.35
3 kg, kave Ia
1½ kg. riža

100 funtov najfinejše bele moke — $ 11.50

Če želite, da plačamo 200 dinarjev poštne takse, dodajte 75c za vsak paket ali vrečo.

ZAHTEVAJTE POPOLNI CENIK Z VELIKO IZBIRO NAŠIH POZNANIH STANDARNIH PAKETOV TER Z NAVODILI ZA SESTAVLJANJE PAKETOV PO VAŠI ŽELJI.

Pošiljamo tudi: kolesa, Singerjeve šivalne stroje, radijske aparate, blago itd. Vse odpošiljamo iz lastnega skladišča v Trstu. Pošiljke so zavarovane za delno in celotno izgubo. Kakovost blaga je vedno prvovrstna.

VSA NAROČILA IN PISMA POŠILJAJTE NA:
BRANCO COSULICH
279 Queen St. West, Toronto 2B, Ont. Canada Tel. EM. 6-3877
Cena je enaka za USA in kanadske dolarje.

Meden Appliances
Television Sales and Service
Refrigerators - Washing Machines
1804 W. CERMAK ROAD
CHICAGO 8, ILL.

Slovenci kupujejo v slovenski trgovini
Joe Gomilar
1801 W. Cermak Road
CHICAGO, ILL.
Vse, kar potrebujete za kuhinjo, dobite pri J. Gomilarju, Tudi OKUSNE KRANJSKE KLOBASE, SUHE ŠUNKE, PREKAJENE SVINJSKE ŽELODCE. Prav sedaj pa ima IZVRSTNO KISLO REPO in AJDOVO MOKO.
Pridite, videli boste, da boste dobili dobro blago!
SVOJI K SVOJIM

YOUR WISHES CAN COME TRUE
WHEN YOU SAVE WITH

Established 1889
ST. PAUL FEDERAL SAVINGS
6720 WEST NORTH AVENUE
CHICAGO 35, ILLINOIS
TELEPHONE NATIONAL 2-5000
Dividend 3%. Every account insured up to $10.000.-
CALL: NATIONAL 2-5000
Frank P. KOSMACH, President.

QUEEN CLEANERS
1685 Dundas St. W., Toronto
KE. 6768
Na zalogi imam vse vrste novih hlač po zmernih cenah. Kemično ciščenje in popravljanje damskih in moških oblek ter izdelava novih oblek po meri.
Priporoča se lastnik.
FRANC KOTNIK

Slovenska država izhaja vsakega 20. v mesecu. Naroča se pri upravi, 61 McFarland Ave., Toronto 10, Ont. Canada. Letna naročina znaša: za ZDA in Kanado 3.- $, za Argentino 20.- pezov, za Braziljo 50 kruizeirov, za Anglijo. .50£, za Avstrijo 30.- šilingov, za Avstralijo 2 avstr. £, za Italijo in Trst 600.- lir, za Francijo 500.- frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi Slovenske poti.